

Bodemconvenant leidt tot nieuwe taken waterschappen

Rijk, provincies (IPO), gemeenten (VNG) en waterschappen (UvW) bereiden een bodemconvenant voor. De water- en bodemwereld moeten nauwer gaan samenwerken bij beleidsontwikkeling voor de ondergrond en het versneld saneren en/of beheersen van (water)bodemverontreiniging.

DOOR HILDE HUIZENGA

Voor waterschappen is de bodem nog relatief onontgonnen terrein. Maar bij het in werking treden van de Waterwet in 2009 krijgen de waterschappen de medeverantwoordelijkheid voor het grondwaterbeheer. Dat is nieuw. Waterschappen praten voortaan mee over het vormgeven van het beleid voor de ondergrond en functies als bodemenergie, woningbouw, ecologie en bodemsanering. In ons land, waar ongeveer alles geregeld lijkt, blijken voor het gebruik van de eerste honderd meter van de ondergrond nauwelijks voorschriften te bestaan. Wat onder de grond zit is van iedereen, of van niemand als dat beter uitkomt. Met het oog op de mogelijkheden die de ondergrond biedt, is het tijd afspraken te maken, vonden de overheden. Die zijn er nu, vervat in een convenant.

Dit convenant moet meer samenhang bewerkstelligen tussen water- en bodembeleid. Bovendien

stimuleert het verkenning van andere functies. Bijvoorbeeld voor duurzame energie zoals warmte-koude-opslag, waarbij ook vervuild grondwater alsnog kan worden benut en veel energie kan worden bespaard.

Ook de mogelijkheden voor ondergronds bouwen en CO₂- en gasopslag moeten worden onderzocht. Waarbij de oplossingen duurzaam moeten zijn. De effecten van voorgenomen ruimtelijke ingrepen op het bodemecosysteem en de kwaliteit van het grondwater moeten daarom vooraf in beeld zijn. En monitoring blijft nodig.

Gescheiden aanpak

Grondwaterverontreiniging is een van de thema's die in het convenant is benoemd. Het moet anders namelijk. Door een vervuiling als één gebeurtenis te zien bleek het lastig vast te stellen wie waarvoor en in welke mate verantwoordelijk was. Het gescheiden aanpakken van bron en pluim (de verspreiding van de vervuiling) lijkt een betere route. Vooral als de pluim op grote schaal is verspreid in het grondwater. Niet langer staat de

verontreinigingslocatie centraal, maar worden de functies van het grondwater en gebruiksfuncties als energiewinning, ondergronds bouwen, CO₂-opslag én bodemsanering gecombineerd en uitgewerkt tot een duurzame oplossing. De pluim wordt dan vervolgens, afhankelijk van mate en aard van vervuiling, gesaneerd of beheersd. Vermenging met het oppervlaktewater en schoon grondwater moet immers absoluut worden voorkomen. Dat verplichten ook de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn. De vervuiler blijft overigens verantwoordelijk voor de bron. Er wordt nu bekeken of de saneringskosten van de pluim kunnen worden afgekocht en de verantwoordelijkheid kan worden overgedragen aan nog op te richten beheerorganisaties. Een eerste onderzoek leverde zo'n 130 ernstig vervuilde locaties op waar deze aanpak wellicht kan worden toegepast. Ze bevinden zich vooral in de steden, maar ook langs de rijksinfrastructuur. In 2015 moeten de risico's onder controle zijn.

Gebiedsbeheerplan

Het convenant is de opmaat voor het nieuwe beleid voor de ondergrond. Ook wetstechnisch en bestuurlijk zal er het een en ander moeten worden geregeld.

Aanpassing van bestaande wet- en regelgeving is daarbij nodig, waarbij onder meer de Wet bodembescherming, de Waterwet, en de Wet ruimtelijke ordening worden betrokken. Onder meer is het de bedoeling om in de wet, in de plaats van het saneringsplan, het zogenaamde gebiedsbeheerplan te introduceren.

Over ruim een jaar moeten de provincies, in overleg met gemeenten en waterschappen, een regionale visie over het duurzaam gebruik van de ondergrond overleggen en moeten alle spoedlocaties bekend zijn. De gebiedsbeheerplannen moeten passen binnen de regionale visies en afstemming met andere beheerplannen is dan nodig. Om dit allemaal voor elkaar te krijgen is er de komende tijd intensief overleg tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, want alleen van samenwerken en elkaars wensen en mogelijkheden kennen kan het beter worden. Voor grootschalige grondwaterverontreinigingen wordt gewerkt aan bestuurlijke arrangementen om tot een goede oplossing te komen.

Taakverdeling

De provincies blijven wat betreft grondwater alleen verantwoordelijk voor onttrekkingen voor de industrie (meer dan 150.000 m³), voor drinkwater en de warmte-koude-opslag. De waterschappen bewaken straks de kwantiteit van het grondwater vanwege de relatie tussen oppervlaktewater- en grondwaterpeil. De waterschappen als peilbeheerders voor het oppervlaktewater hebben immers een grote invloed op het grondwater, waardoor het logisch is om het beheer van onttrekkingen hierop ook bij de waterschappen onder te brengen. Op die manier zijn de waterschappen beter in staat

wateroverlast en droogte te voorkomen.

Of het er beter van wordt als de waterschappen meer te zeggen krijgen? Peter Glas, watergraaf van Waterschap De Dommel, die namens de waterschappen werkte aan de totstandkoming van het convenant: "Het komt nu aan op elkaar te leren verstaan, maar ik ben ervan overtuigd dat onze wederzijdse deskundigheid, ook die van de gemeenten, tot degelijke en creatievere ruimtelijke beslissingen zal leiden."

Meer informatie:

www.grondwatercollectief.nl

Ministerie VROM, Peter Kiela (werkt aan de totstandkoming van het convenant)

peter.kiela@minvrom.nl